

Premislite vendar, vaščani, preden začnete rušiti!

Nedavno se je zgodilo na Colu pod Repentabrom, da je bila skoro čez noč porušena zelo lepa in značilna starinska hiša, ki jo je vsakdo občudoval, kdor je šel mimo, kot izreden primer starinske kraške hišne arhitekture.

Zdaj bi morala lastnik in podjetnik hišo baje spet postaviti, a to je seveda skoro nemogoče, ker je material izginil bogvekam, poleg tega pa nova hiša ne bo nikoli ista, ampak ponaredek.

Sploh se v naših vaseh pridno podira, kar pa se postavi, je grdo, brez okusa, opičje posnemanje »modernih hiš«, ki si jih postavljajo v okolici meščani, ki sploh nimajo smisla ne za pokrajino in njeno arhitekturo, ne za njene ljudi in njihovo zgodovino ter narodnost. Ali mora biti to tujstvo res vzor našim Kraševcem? Kadarkoli pride človek v vašo repentaborske občine, pa tudi v kako drugo vas na Tržaškem, opazi, da ji nekaj manjka, da je izginilo čez noč: tu starinska hiša, tam kamenit zid okrog kakega travnika ali vinograda, na katerem potem največkrat stoji kol s tablo »Proprietà privata«, kar je znak, da je bilo zemljišče prodano tujerodnemu meščanu; drugje zmanjka gospodarsko poslopje pri hiši, »ker nimajo več živine«, drugje streha iz skril. Človek, ki ljubi staro in lepo arhitekturo naših vasi, žalosten odhaja in se sprašuje, kako to, da naši ljudje ne znajo ceniti tistega, kar vsi tujci občudujejo v naših vaseh: njihovo arhitektonsko skladnost in prilagodnost pokrajini, okus naših prednikov in njihov čut za lepoto? In v tem preziranjju lepote, ki so jo nakopičili v naših vaseh predniki in nam jo izročili v dediščino, so mnogi naši Kraševci — pa tudi v drugih delih Tržaškega — kar zagrizeni in nedostopni za vsak nasvet. Včasih ima človek občutek, da jim je uničevanje stare lepote, starih arhitektonskih lepote, v poseben užitek in zadoščenje. Prezirljivo se posmehujejo, če jim kdo hvali njihovo lepo staro hišo, in si ne dajo dopovedati, da se da tudi stara hiša znotraj lepo preurediti v moderno, ne da bi poškodovali njeno zunanjo lepoto. Če obdrži stari arhitektonski videz, le pridobi na vrednoti, tudi materialno.

Težko se je izgovarjati, da naši ljudje tega ne vedo, saj se je o tem že veliko pisalo v vsem našem tisku in se še stalno piše. Pač pa bi morda bilo potrebno, da bi razne naše organizacije priredile večkrat po vaseh predavanja o tem, ker bi se živa beseda ljudi morda bolj prijela. Potrebno bi bilo napraviti tudi nekaj inventar arhitektonsko in drugače dragocenih in zanimivih starin po naših vaseh. Vsekakor so potrebne pobude od odgo-

(dalje na 3. strani)

KJE SE NEHA VZAJEMNOST?

Petrolejska kriza je kot vsaka kriza simptom in posledica nekega nezdravega stanja, ter je v bistvu manj tragična kot izgleda, ker je morda še pravočasno razkrila bolezen zahodne civilizacije, ki bi lahko privedla kdaj pozneje do vse hujših posledic. To je šok, ki bo — upajmo — marsikoga streznil, predvsem pa državne voditelje v Evropi ter politične kroge.

Petrolejska kriza je razodela, kako nepremišljeno in slepo se je dal Zahod, ki se ponša s svojo tehniko in znanostjo, v roke skupini arabskih šejkov, ki so v družbenem pojmovanju še izraziti predstavniki srednjega veka, v dobi vladarskega absolutizma, tiranstva, verskega fanatizma in skrajnega državnega egoizma, poleg tega, da se ti arabski kralji in predsedniki — z redkimi izjemami — držijo gesla: Država, to sem jaz. Takorekoč nobena zahodna evropska država ni skrbela za ravnesje in nadomestila v svojem uvozu nafte, vse so jemale tam, kjer je bilo najbližje in najbolj komudno. Tako so postale popolnoma odvisne od Arabcev. Kot kaže, ti lahko danes pogojujejo politiko največjih držav. Tipičen je primer Japonske, države z več kot 120 milijoni prebivavcev, ki postaja druga industrijska sila sveta, pa je dejansko že kapitulirala pred Fejsalom in je pripravljena spremeniti vso svojo zunanjo politiko. Država, ki si je pred malo več kot 30 leti upala izzvati Združene države, Anglijo in Rusijo! Tako lahko sedanja kriza strezni Zahod, da se ne bo nikoli več znašel zaradi lastne nepremišljenosti v taki situaciji, da bi se dal politično izsiljevati.

Petrolejska kriza je tudi razodela, da jje peljala tehnologija, temelječa skoro samo na petroleju, v slepo ulico. Nujno je treba iskati

nove vire energije, ne le zaradi verjetnosti takih kriz, ampak tudi zaradi tega, ker bo v nekaj desetletjih tako ali tako zmanjkalo petroleja. Treba se je pravočasno pripraviti na to. Znanost se mora spraviti na delo. Naloga ni nerešljiva, čeprav je težka.

Petrolejska kriza je tudi razodela, da je ski šejki in diktatorji pripravljeni brezobzirno izsiljevati ves svet in se ne bi niti malo pomisljali pahniti ga v pravo katastrofo, bodisi v tretjo — najbrž atomsko — svetovno vojno, bodisi v gospodarsko ohromelost s strašnimi posledicami v obliki lakote, brezposelnosti in znižanja kulturne ravni na pravo barbarstvo. Če se zahodni svet tega pravočasno zave, se lahko tega tudi obrani.

Sedanja kriza s petrolejem je tudi očitno pokazala nizko intelektualno in moralno ravnen večine politikov, ki danes vodijo zahodni svet. Izkazali so se kot klavrne figure, ki vidijo komaj kaj dalje od svojega nosu, brez vsakršnih kvalitete, ki so potrebne ljudem na vodilnih mestih ravno v času hudih kriz. Take ljudi dvigajo na vrh današnji strankarski aparati. Nujno je potrebno prevetriti in osvežiti demokratske sisteme, da bo prišlo do več neposredne demokracije od spodaj. Človek s ceste je spoznal, da se ne more več zanesti na pamet in moralo političnih in državnih voditeljev, ki so prišli na vrh, ker so se znali riniti naprej ali ker so jih drugi nepremišljeno dvignili na vrh. To se je zadnji čas očitno pokazalo tudi v Združenih državah, ki drsijo v hudo notranjo in zunanjo krizo prav zaradi šibkosti svojih glavnih politikov.

Ob tej priložnosti se je tudi izkazalo, da obstaja Evropska gospodarska skupnost s svojim skupnim trgom dejansko samo na pa-

(Nadaljevanje na 3. strani)

Položaj na Bližnjem vzhodu

Vsa poročila z Bližnjega vzhoda soglasno trdijo, da se doslej redno izpolnjuje sporazum med Izraelci in Egipčani o izmenjavi vojnih ujetnikov. Doslej so bile tudi izpolnjene ter se izvajajo vse točke tako imenovanega Kissingerjevega načrta, ki je omogočil, da so se prenehale sovražnosti med Arabci in Izraelci, razen zadnje točke omenjenega načrta, ki predvideva umik izraelskih in egiptovskih čet na položaje z dne 22. oktobra. O tem kočljivem vprašanju so se predstavniki Egipta in Izraela začeli ponovno pogajati danes, a vsi opazovalci menijo, da je to najtrši oreh. Izraelci namreč trdijo, da te črte sploh ne obstajajo in se zavzemajo za določitev novih.

Vprašanje je zelo važno, kajti od njegove rešitve bo odvisno, ali se bo že prihodnji me-

sec začela mirovna konferenca, ki naj dokončno reši arabsko-izraelski spor. Že sedaj pa mnogi sodijo, da do te konference ne bo prišlo prihodnji mesec. Ne glede na to mnogi listi so te dni pisali, da obstajajo pogoji za sklenitev miru in ureditev položaja na Bližnjem vzhodu, kakršnih še ni bilo v vsej zgodovini arabsko-izraelskega konflikta.

Ta teden se je končalo potovanje ameriškega zunanjega ministra Henryja Kissingerja po Bližnjem vzhodu in Aziji. Kissinger je obiskal dvanajst arabskih držav, se mudil štiri dni v Pekingu, se kratko ustavil v Tokiu in nato še v Seulu. Njegovo potovanje je bilo izrednega pomena za ureditev položaja na Bližnjem vzhodu, važno pa je bilo tudi za nadaljnje odnose med Kitajsko in Združenimi državami.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 25. novembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sveta maša. 9.45 Glasba za godalni kvartet. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Zvesti tovariši«. Po povesti Sonje Sever napisala Mariza Perat. Drugi del. Režija: Ljiljana Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 16.00 Šport in glasba. 17.00 Dva pisatelja — dve gledanji na svet. 17.45 Nedeljski koncert. Jean Sibelius: Finska, simfonična pesnitev. 18.30 Mojstri jazza. 19.25 Zgodovina italijanske popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 26. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »Tupolev, oče sovjetskega letalstva«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za srednje šole) — ponovitev. 18.50 Glas in orkester. 19.10 Odvetnik za vsakogar 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.15 Poročila. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti - Hornist Jože Falout, pianist Aci Bertonec. Ivan Šček: Miniature (1968). Albin Weingerl: Baga tele (1970) — Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 27. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Veseli motivi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni ansambel dunajskih filharmonikov. 18.50 Troglasne popevke. 19.10 Slovenski znanstveniki na univerzi: »Drago Bajc«. 19.20 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 W. A. Mozart: »Figarova svatba, opera. 3. in 4. dejanje. Vodi Luigi Toffolo. V odmoru (21.20) »Pogled za kulise«, (Dušan Pertot). 22.10 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 28. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Rišimo skupaj!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Duo Clemencic - Kecsksés. 19.15 Higiena in zdravje. 19.25 Zbori in folklor. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Anton Nanut. Sodeluje vioninist Dejan Bravničar. Ubald Vrabec: Škocjanske jame, simfonična pesnitev: J. Brahms: Koncert za violino in orkester v d duru, op. 77; Beethoven: Simfonijski št. 5 v c molu, op. 67. Orkester Slovenske filharmonije iz Ljubljane. V odmoru (21.25) Za vašo knjižno polico. 22.10 Zabavna glasba.

♦ ČETRTEK, 29. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. (Danilo Lovrečič). 18.15 Umetnost. 18.30 Mezzosopranistka Milka Evtimova, pri klavirju Neva Zimšek. Samospevi Zivka Firfova, Trajka Prokopieva, Petra Bogdanova-Kočka, Todorja Skalovskega in Vlastimira Nikolvskega. 18.50 Violina v lahki glasbi. 19.10 Božanska komedija v prevodu Andreja Capudra. (Alojz Rebulja). 19.25 Pisani balončki (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.35 »Ženska za nikogar«. Igra v 3 dejanjih, napisal Cesare Vico Lodovici, prevedla Jadviga Kofac. RO. Režija: Jože Peterlin. 21.55 Skladbe davnih dob. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 30. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): Iz naše preteklosti: »Zvonovi od Mengor, Volč, Tolmina«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Alessandro Mirt: Allegro za godala. Komorni orkester »F. Busoni« iz Trsta. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Viktor Sulčić« (Lelja Rehhar). 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 21.40 V plesnem koraku. 22.05 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 1. decembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce (Danilo Lovrečič). 18.50 Umetnost. 18.30 Sopranistka Maria Loredan, mezzosopranistka Malvina Savio, pianist Ennio Silvestri. 18.50 Glasbeni collage. 19.10 Družinski obzorik (Ivan Theuerschuh). 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Šport. 20.35 Tečen v Italiji. 20.50 V Stritarjevem salonu: »Stritar, medčanski pisatelj«. Radijski prizor, napisala Josip Stritar in Mirko Mahnič. RO. Režija: Jože Peterlin.

Jugoslovansko-libijsko prijateljstvo in bencin

Libijski predsednik Geddafi je trenutno na obisku v Jugoslaviji. V Beogradu je imel pogovore s predsednikom Titom, ki so potekali v pristrčnem vzdušju, nato pa je obiskal še Sarajevo in nekatera druga mesta v Bosni, kjer živijo muslimani. Sklenil je tudi pogodbo z jugoslovanskimi predstavniki, po kateri bo dobavljala Libija Jugoslaviji po dva mili-

jona ton nafte na leto, Jugoslavija pa bo to plačala z dvema stotisočtonskima petrolejskima ladjama in s štirimi manjšimi ladjami za prevoz naftnih izdelkov.

Podpisali so tudi sporazum o tehničnem in znanstvenem sodelovanju. Jugoslavija bo sezidala v Bengasiju bolnišnico, v kateri bo delovalo samo jugoslovansko osebje. Posebna komisija pa bo v kratkem preučila možnost, da bi postavili v Libiji tovarno za aluminij z jugoslovanskim boksitom in libijskim metanom.

Jugoslaviji se tako obrestuje njena politika prijateljstva z Arabci in podpiranje njihovega boja proti Izraelu.

Zadnji čas so sprožili baskovski duhovniki močno protestno akcijo proti Francovemu režimu, ki ne dovoli svobode baskovskemu narodu. Močnejše je začelo vreti tudi v Kataloniji, prav tako med katoličani pod vodstvom domoljubnih duhovnikov.

Srbska pravoslavna cerkvena občina v Trstu je začela pod novim vodstvom (dr. Milosевич) iskati sporazum s srbskim patriarhom. Do preloma s srbsko pravoslavno Cerkvijo v Jugoslaviji je prišlo pod njenim prejšnjim voditeljem Vurdeljo, ki je umrl.

Zahodnonemški predsednik Heinemann, socialni demokrat, ki je bil že večkrat v javnosti napaden in oklofutan od raznih skrajnežev in neuravnovešenih ljudi, je sklenil, da ne bo kandidiral za drugo predsedniško dobo.

Vse kaže, da je Kissingerjevo potovanje in posredovanje na Bližnjem vzhodu sicer rodilo začasen uspeh, toda po mnenju mnogih je vtaknil le zamašek v žrelo vulkana. Vprašanje je le, kdaj bo zamašek odneslo. Njegova politika »gasilca« in trenutnih koristi se ne more obnesti na dolgi rok, ker pusti osnovne probleme nerešene.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Mihec in Jakec se pogovarjata od bencina

— Kaj praviš, Mihec, kako bo zdaj s tem bencinom? Kaj se res ob nedeljah ne bomo smeli več voziti?

Meni neč mari, ke jest takuintaku nimam avta. Zato je zame vse-

lih. Prouzaprrou bulše, zatu ke je zrak mejn zastruplen. In ta reč sez autami je postala že namalo preveč.

— Saj ne rečem. A pomisliti moramo, da je gorivo potrebno tudi v gospodarstvu, v raznih tovarnah, za ogrevanje, za prevažanje blaga in tudi jestvin in tako naprej.

— Ne stoj se bat. Tolko pametni bojo že, de bojo nucali bencin jn vse ta drugo samo za tisto, ke je res potrebno. In če zažlajfajo trošenje bencina za naumnosti, be blo kar prou. Samo zmisli se na tiste mulate, ke se ponoči prpelavajo na motorjih jn speščavajo gaš na vso muč. Žiher, žiher be namalo prkrajšali bencin. Skoda, de policija gre spat že ob deveti uri.

— In pravijo, da bodo po vsej zapadni Evropi morali resno omejiti porabo bencina, voziti bolj počasi...

— Taku bo mejn nesreč.

— In ob sobotah in nedeljah iti na izlet z avtobusom, biciklom ali kar peš.

— Tolko zdravja več, dragi moj Jakec. Ma za nas u Trsti nanka ne bo taku hudo, zatu ke smo zraven konfina. Sej si slišau, kej je reku tisti Gedafi z Libije, ke je šou na obisk u Jugoslavijo? Je reku, de bo ben uan poskrbu, de Jugoslaviji ne bo mankalo bencina. In Libija jema dosti bencina. In če ga Jugoslaviji ne bo mankalo, ga ne bo mankalo nanka nam, ke mi smo že douga leta stalni odjemau-

ci. Videš, kako je dobro bet zraven konfina.

— E, znam, znam. Tudi tržaški trgovci znajo, kaku je dobro biti zraven meje. Se spominjaš, kako so žalostno gledali, ko je Jugoslavija prepovedala potovanje v Italijo zaradi tiste epidemije kolere?

— Kej se ne bom spounu! Vsi scagani so bli. In pole kašno veselje, ku so spet odprli konfin; vsi časniki so pisali, kolko nakupovaveu je pršlo jn kolko dnarja so u Trsti inkasirali.

— Je prav res, da je Trst poklican, da združuje sosedne narode, ker imamo od teh vsi korist. Skoda, da zdrava pamet še ni prodrla prav povsod.

— Znaš, be reku, de se vselih nekej premika. Vidi, uni dan sm biu u teatri Verdi gledat tisto Prodano nevesto, ke so pršli jegrat tista opera sez Zagreba!

— A, saj res. Povej, povej, kako je bilo!

— Ja, forte lepu. Že tu se mi je zdelo lepu, kadar sem vidu program. nZaš nutre so bli napisani tudi priimki d vseh jegraucou jn režiserjev jn taku naprej. In — ti rečem — vse samo na čič, vič jn taku naprej. Same kluke. Jest sm se prfina namalo bau jn sm gledau okuli sebe, če se bo kej zgodilo. Ma ni blo neč. Pole so pojali vse po hrvatsko. Spet sm gledau okuli jn posebno zide, de ne be začeli pokat. In spet neč. In znaš kej je blo tudi? An peuc (sm prou gvišen, de sm prou slišau) je svoj part pojau nečko po slovensko! Premisli, u teatri Verdi! In spet se ni neč zgodilo. Ledje so poslušali, ploskali, ku de ni neč. Prou neverjetno. Znaš de sm šou še drugi dan pogledat če teatr še stoji. Sm si mislu: morbet so se zidovi med predstavo tolko razmajali jn se je teatr zrušu šele ponoči. Ma se ni. Še zdej je tam. Nečko beži pogledat!

— Ja, ja, bo prav res, de se nekaj premi-

ka.

Sodelovanje ZSSR in ZDA ali črno zlato brez Arabcev

Kot znano, so arabske države zmanjšale proizvodnjo petroleja, kar naj bi predstavljalo kazen za Združene države zaradi njihove podpore Izraelu. Sklep arabskih držav pa je imel za posledico, da so bile Združene države prisiljene pospešiti svoja prizadevanja na področju novih energetskih virov in tudi na področju novih dobav petroleja ter njegovih proizvodov. Da bi postale čim bolj neodvisne od Bližnjega vzhoda, si Združene države v zadnjem času prizadevajo, da bi čim prej sklenile posel, kakršnega še ni bilo v zgodovini odnosov med Vzhodom in Zahodom. Višina posla znaša namreč nič manj kot sto milijard dolarjev. Prav toliko bi namreč stala izvedba sovjetsko-ameriškega načrta za skupno izkoriščanje bogatih ležišč petroleja in naravnega plina v Sibiriji. Predstavniki ameriške petrolejske industrije so konec oktobra odprli v parku Sokolniki v Moskvi veliko razstavo z naslovom »Neftegas«.

S tem so Amerikanci hoteli pokazati sovjetskemu izvedencem svojo proizvodno zmogljivost in visoko tehnološko raven ameriške industrije petroleja in naravnega plina. Razstave se je udeležilo skoraj 200 ameriških podjetij in kakih 1.500 ameriških gospodarstvenikov, ki si prizadevajo, da bi bili soudeleženi pri realizaciji načrta, o katerem pravijo, da je največji v tem stoletju.

Vse kaže, da sta zadnja vojna na Bližnjem vzhodu in kriza petrolejskih dobav znatno pospešili pogajanja, ki so v teku. Dne 7. oktobra, torej samo en dan po izbruhu vojne, je kakih 20 sovjetskih izvedencev, ki jih je vodil namestnik trgovinskega ministra Osipov, dospelo v Združene države, da bi z ameriški izvedenci razpravljali o podrobnostih omenjenega načrta. Medtem v Moskvi še vedno potekajo razgovori med ameriški izvedenci in pristojnimi sovjetskimi ministri ter funkcijarji komisije za načrtovanje.

Amerikanci so baje pripravljeni dati veliko posojila Sovjetski zvezi, da bi lahko v Ameriki kupila stroje, naprave in cevi ter bi si hkrati poskrbela potrebno tehnološko dokumentacijo za izboljšanje vseh infrastruktur, ki že obstajajo na področju, kjer so velika ležišča petroleja in metana. V zameno bi petrolej in metan dobavljali iz Sibirije v Združene države, s čimer bi odpravljali škodljive posledice morebitnega nadaljnjega bojkota a-

rabskih petrolejskih držav. Pripomniti je treba, da je Sovjetska zveza že leta 1972 začela kupovati v Združenih državah naprave in stroje, s katerimi modernizira lastno petrolejsko in metansko industrijo. V zadnjih 2 letih so iz Amerike izvozili v Sovjetsko zvezo industrijske naprave za kakih 300 milijonov dolarjev.

Sovjetska zveza in Amerika nameravata okrepiti raziskovanja v zahodni Sibiriji, kjer so po mnenju izvedencev ogromna ležišča petroleja in naravnega plina. Ze omenjeni načrt bi morali izvesti pod vodstvom družbe »Tenneco« in družbe »Occidental Petroleum Corporation«, ki sta obe ameriški. Predvidevajo nadalje izgradnjo več metanovodov, ki bi bili dolgi na tisoče in tisoče kilometrov. Iz Sibirije bi po teh vodih dovajali metan v pristanišče Murmansk v Barentskem morju in v pristanišče Olga v Japonskem morju, odkoder bi ga z ladjami prevažali na vzhodno in zahodno obalo Združenih držav.

Vse torej kaže, da bomo morda še v kratkem pričali izvedbi največjega načrta v tem stoletju. Prvi pogoj za to pa je nadaljevanje sedanje politike postopnega zblíževanja med obema velesilama.

—o—

Predsednik Nixon je sprožil protiofenzivo v zadevi »Watergate« in skuša prepričati kongres in vso ameriško javnost, da ni imel ničesar opraviti s tistim prisluškovanjem na volivnem zborovanju nasprotne demokratske stranke. Afera ga je živčno močno izčrpala.

»TODA KDO HOČE DANES MIR?«

Italijanski pisatelj Alberto Moravia je objavil pred kratkim v »Corriere della Sera« uvodnik z naslovom »Mir, ki ga je treba iznajti«, v katerem trdi, da vojna ne more ničesar spreminjati na boljše, ampak samo mir, na kar nadaljuje: »A kdo hoče danes mir? Dejansko ga noče nihče, to je, nihče ne ve, kaj pomeni, kaj je, iz česa je, čemu služi, kako priti do njega. Sožitje dveh ali treh supersil ni mir. »Politika realnosti« raznih ameriških, evropskih in azijskih Metternichov in Bismarckov ni mir. Porazdelitev sveta v vplivne cone ni mir. Pravica za obe sporni stranki ni mir. Pravične meje niso mir. Rešitev palestinskega problema ni mir. Končno niti pacifizem ni mir.

Mir, tisti mir, ki bi omogočil spremeniti svet, je kvaliteten skok, izboljšanje vseh vrednot. Takega miru ni, potrebno ga je še vsega iznajti. Medtem pa mora misel, da je samo mir realen, prodreti v podzavest tistih zelo redkih ali zelo mnogih, ki odločajo o usodi sveta, v tisto podzavest, o kateri zdaj vemo, da jo obvladuje nasprotna misel, za zdaj neustavljiva, čeprav pokvečena, namreč da je realna vojna, nerealna pa mir. A tudi ta misel se lahko spremeni. Ravno po zaslugi miru.

—o—

PREMISLITE VENDAR, VAŠČANI, PREDEN ZAČNETE RUŠITI!

(Nadaljevanje s 1. strani)

vornih strani, da se neha z uničevanjem kulturne dediščine, ki smo jo prevzeli od prejšnjih generacij in ki jo, odkrito povedano, zelo slabo upravljamo. Kaj si bodo naslednje, kulturno bolj razvite generacije mislile o nas?

Kje se neha vzajemnost?

(Nadaljevanje s 1. strani)

pirju. Ob prvi resnejši krizi je skupnost sramotno pustila na cedilu Holandijo, ki je ostala brez petroleja. Iz strahu pred Arabci in iz malenkostnega egoizma ji ga druge članice nočejo odstopiti. Kaj bi se zgodilo ob kaki še hujši krizi ali nevarnosti vojne v Evropi? Skupnost bi na mah razpadla. Razodelo se je, da imajo prav tisti, ki niso zaupali frazam in samozavestnim gestam politikov in gospodarstvenikov, ki so menili, da je dovolj, da se se-

stajajo za zeleno mizo in da so oni poklicani, da ustvarijo Evropsko skupnost. V resnici pa jo lahko lustvarijo samo narodi s pravim medsebojnim prijateljstvom in vzajemnostjo.

In končno načenja ta petrolejska kriza mnogo zanimivih in aktualnih vprašanj. Predvsem: kje se neha vzajemnost in pravičnost na svetu? Neprestano se govori o odgovornosti razvitih držav do nerazvitih in o njihovi krivdi, da bogastvo ni enakomerno porazdeljeno po svetu. Toda ali ne velja isto za petrolej, ki je tudi bogastvo? Ali niso tudi petrolejski šejki dolžni prispevati svoje k blaginji sveta, ali pa je njim dovoljeno, da se vdajajo brezobzirnemu egoizmu in si kopičijo bogastvo na račun drugih?

In tu se zastavlja vprašanje tudi marksizmu? Kako gre nauk o kolektivnem lastništvu nad produkcijskimi sredstvi in o tem, da se ne sme kopičiti višek dela (profit) v rokah malo ljudi, v skladu s prakso, da lahko arabski šejki poljubno dvigajo ceno bencina, povzročajo pomanjkanje goriva in inflacijo ter s tem nižanje življenjske ravni delovnih plasti po vsem svetu, komunistični svet pa jim pri tem ploska in jih podpira?

Zares, ta petrolejska kriza je pokazala, da smo se vse preveč topo vdali v tisto, kar se je dogajalo, ne da bi šli problemom do dna, in da smo imeli absurde za nekaj naravnega. Morda pa bo to Evropo le streznilo, vsaj do neke mere, ker prevelikega optimizma v tem pogledu le ne bi smeli gojiti.

Nadzorstvo nad televizijo na Hrvatskem

Kot je naznanila jugoslovanska tiskovna agencija »Tanjug«, so ideološka komisija občinskega komiteja Zveze komunistov v Splitu in ideološka komisija ter sekcija za znanost in kulturo pri občinski konferenci Socialistične zveze DLH v Splitu 14. t.m. ostro kritizirale televizijsko nadaljevanje »Ča smo na ovom svitu« (Kaj smo na tem svetu) in njenega avtorja Danijela Marušića. Člani teh komisij so zahtevali, da je »zaradi nesprejemljive idejne in estetske vsebine te oddaje« treba poklicati na odgovor tako scenarista in režiserja Marušića kakor tudi tiste, ki so omogočili snemanje nadaljevanke. Baje nadaljevanke »z lažnim prikazovanjem okolja in ljudi iz preteklosti Splita grobo pači poslanstvo in se odmika od osnovnih vrednot literature Marka Uroševića Splitana.« Komisije so

prišle do zaključka, da je Marušić »popolnoma popačeno interpretacijo Splita in njegovih ljudi pretkal s sumljivimi idejnimi premisami.« Udeleženci sestanka so pri tem ugotovili, da televizijska nadaljevanke »Ča smo na ovom svitu« v tem pogledu ni osamljen primer.

Mogoče bi bilo pa sploh najboljšje, da bi televizijske sporede sestavljali kar v teh komisijah in da bi snemali nadaljevanke njihovih člani. Televizijskim urednikom bi bilo tako zelo olajšano delo in avtorji bi lahko vsak dan sproti popravljali svoje ideološke napake, ko bi se pogovorili s svojimi tovariši, ali pa bi ideološka komisija lahko kar prisostvovala snemanjem in kar tam dajala svoje nasvete. To bi bilo tudi bolj poceni, kot pa odklanjati nadaljevanke, ko so že posnete.

Tudi od nas samih je odvisno, kakšno zaščito Krasa bomo dobili

Po vročih razpravah in reakcijah na deželni zakonski osnutek za izvajanje vsedržavne- ga okvirnega Belcijevega zakona za tržaško-goriškega Krasa, je pobuda kulturnega združenja »Most«, ki je v soboto 10. novembra priredilo v Sesljanu v prostorih letovišarske ustanove Mednarodno študijsko srečanje o vodenju naravnih parkov, spet postavila v ospredje vprašanje, ki od blizu zanima zlasti slovensko narodno skupnost v zamejstvu, v veliki meri pa kmetovalce. Združenje »Most« je hotelo diskusijo razširiti in jo uokviriti prav s prisotnostjo človeka, ki je vedno svojo neposredno okolico oblikoval, pa tudi negoval. Kras je navsezadnje rezultat človeških posegov v naravo. Tržaški Kras, katerega še vedno neguje domače prebivalstvo, predvsem živinorejci, ne more čez noč prenehati biti tesno povezan s človekom, tudi upoštevajoč dejstvo, da se kmetijstvo pri nas močno krči. Kraške zelene površine pa dobivajo v neposrednem zaledju mesta Trst povsem novo vlogo, bodisi kot oaza miru, bodisi kot prostor za razvedrilo in telesno-duhovno sprostitev mestnega prebivalstva, kar pomeni, da bo imel v tem oziru v prihodnosti vedno večji pomen. Da bi Kraševci pustili, da ga potisnejo v stran in mu onemogočijo, da bi imel prvenstveno on sam nadzor nad dogajanjem in korist od prihodnjega razvoja, pa bi pomenilo toliko, kot se odreči pravici do življenja.

Da temu ni tako, so v veliki meri dokazali majski in junijski dnevi, ko so se Kraševci združili v odbor prizadetih lastnikov, poslali delegacijo k predsedniku dežele in kratkoma s svojim odporom ustavili vsak poskus reševanja vprašanja kraških rezervatov, ki bi hotel iti mimo prizadetega prebivalstva. Skupina strokovnjakov jim je v tesnem medsebojnem sodelovanju, pri katerem so prizadeti lastniki imeli priložnost prediskutirati

in se izreči o vseh možnih predlogih za ureditev kraških rezervatov, pripravila smernice za pripravo izvršilnega deželnega zakona, ki je naletel na veliko pozornost pri zainteresirani strokovni in politični javnosti. Smernice odbora prizadetih lastnikov oziroma strokovnjakov, ki so jih zanje izdelali, so pomenile velikanski preobrat v tolmačenju vloke zaščitnih površin v sodobni družbi, zlasti so postavile v ospredje vprašanje vloge domačega prebivalstva pri vodenju in upravljanju naravnih dobrin. To je bilo tudi izhodišče kulturnega združenja »Most« za strokovno srečanje o vlogi naravnih parkov v sodobni družbi, pri katerem so strokovnjaki osvetlili raznovrstno problematiko naravnih parkov, kar so v bistvu kraški rezervati. Že izredno dobra udeležba predstavnikov oblasti, na čelu z deželnim odbornikom za probleme ekologije in okolja, županov oziroma njihovih predstavnikov iz skoraj vseh kraških občin pa tudi iz pordenonske pokrajine, nadalje prisotnost vseh zainteresiranih deželnih funkcionarjev, velikega števila arhitektov, urbanistov, ljubiteljev Krasa ter naravoslovcev iz Trsta pa tudi iz Slovenije in zlasti prizadetega domačega prebivalstva, je pokazala, kaj pomeni biti aktiven pobudnik razvoja in dokazala, da je vsaka pasivnost popolnoma zgrešena. Tako pobuda prizadetega prebivalstva v začetku kot poznejša pobuda Kulturnega združenja »Most« pomenila pomemben mejnik v odnosu ne samo do javnih zadev — in vprašanje naravnih parkov postaja iz dneva v dan bolj vsestransko pomembno vprašanje — ampak zlasti do tistih, ki od blizu zadevajo obstoj in razvoj slovenske narodne skupnosti v zamejstvu. Upati je, da bo združenje dovolj hitro poskrbelo za objavo strokovnih poročil in posegov diskutantov in tako dalo še širšemu krogu ljudi možnost da se seznani z rezultati študijskega srečanja.

Kaj pravijo gospodinje o petrolejski krizi?

Kaj menijo o petrolejski krizi avtomobilisti, je bolj ali manj znano. Zanimalo pa nas je, kaj menijo o tem naše gospodinje. Zato smo nekaterim zastavili to vprašanje. Odgovarjale so nam rajši in bolj odkrito, kot smo to navajeni pri slovenskih moških, pač pa niso hotele, da bi objavili njihova imena, ne iz strahu, so rekly, ampak ker se jim zdi, da bi se bile morale »boljše izraziti, če bi bile vedele, da bodo njihovi odgovori objavljeni v tisku.«

Na vprašanje: »Kaj menite o pomanjkanju goriva?«, je mlada gospa odgovorila: »Zmrzuje mo.«

»Kako to? Ali nimate nič goriva?«

»Imamo ga še, a varčujemo.«

Druga gospodinja srednjih let je rekla: »Joj, čem se za pečjo na premog, ki sem jo dala proč. Deset let, odkar stanujemo v hiši s centralno kurjavo, mi je bila napoti na ozkem podstrešju in sem jo ponujala marsikomu, a je ni nihče hotel. Te dni pa se je je le »usmilil« neki delavec, ki je delal v hiši. Drugi dan je izbruhnila petrolejska kriza. Če bi še imela tisto peč, bi me petrolejska kriza ne skrbelo.«

Mati dveh majhnih otrok je rekla ogorčena: »Kako da se pustita Evropa in Amerika tako za-

frkavati od tistih šejkov? Ali res ne moreta ničesar proti njim? Tega kar ne morem verjeti.«

Starejša Kraševka je rekla: »Rada bi, da bi zmrzovali tudi Arabci. Ali da bi jih vsaj strela udarila.«

Mlajša gospodinja z Opčin je bila tudi jezna na kralja Fajsala in je izjavila, naj bi uvedla Amerika embargo za milo, parfeme in obleke njegovim 400 ženam, pa bi ga kmalu one pripravile do popuščanja.

17-letna študentka: »Moral bi iznajti kaka umetna goriva namesto nafte. Potem bi Arabci lahko pili svoj petrolej.«

62-letna služkinja: »Naj bi pustili Izraelcem, da bi rešili vprašanje petroleja z Arabci, pa bi bilo najbrže hitro rešeno.«

21-letna nameščenkica iz Boršta: »Me ne briga. Pri nas kurimo še z drvni in s premogom. Tega ne bo manjkalo.«

Stara ženska v Velikem Repnu, vdova: »Jaz nisem odvisna od Arabcev. Grem na gmajno, pa si nabere suhega brinja in borovja in imam toplo, pa mi Arabci nič ne morejo.«

STARŠI PRI SV. IVANU SO ZBOROVALI

V sredo, 14. novembra je bil v prostorih slovenske osnovne šole pri Sv. Ivanu občni zbor »Združenja staršev otrok osnovne šole Oton Župančič« in otroškega vrtca pri Sv. Ivanu ter prijateljev mladine. Na tem petem občnem zboru je najprej predsednik dr. Mljač poročal o delovanju v preteklem letu ter mnogih šolskih problemih, nakar je sledila izčrpna razprava, v katero so posegli mnogi starši. Iz njihovih posegov je razvidna pravilna skrb za napredek naše šole. Razveseljivo je tudi dejstvo, da se je zbora udeležilo veliko število staršev in skoro vse učno osebje.

Osnovna šola in otroški vrtci pri Sv. Ivanu beležita že vrsto let napredek glede števila vpisanih otrok kot tudi glede urejevanja ostalih odprtih vprašanj. Vendar pa je treba še mnogo storiti. Zato so starši ob zaključku enoglasno sprejeli resolucijo, ki našteva najbolj pereča vprašanja.

Končno so starši izvolili nov odbor združenja, v katerem so Hedvika Kandut, Franc Mljač, Vilma Zoch, Stane Žerjal, Samo Pahor, Marko Kravos, Milica Čok, Jurko Slokar in sestra Marija.

V resoluciji je rečeno:

Občni zbor »Združenja staršev otrok osnovne šole "Oton Župančič" in otroškega vrtca pri Sv. Ivanu ter prijateljev mladine« ugotavlja, da je za učinkovito in napredno vzgojo otrok potrebno, da se metode učenja posodobijo in s tem izboljšajo. Tak nov pedagoški prijem predstavlja šola s celodnevni poukom, za katerega so starši mnenja, da ga je treba čimprej uvesti. Zato pozivajo šolske oblasti, kolikor so pristojne za to vprašanje, in občino, ki mora skrbeti za ustrezne prostore in opremo, da ukrenejo vse potrebno, da se bo zadevni pouk čimprej začel.

Združenje tudi ugotavlja, da sedanji prostori niso zadostni za ta pouk in da so tudi druge šole, ki so v poslopju nastanjene, izrazile na raznih mestih svojo zaskrbljenost, ker so v stiski s prostori; zaradi vsega tega občni zbor obrača pozornost občine na pereči problem povišanja ali razširitve sedanje šolske zgradbe, da bodo tako zadoščene vse obstoječe in predvidene potrebe.

Občni zbor združenja je tudi preučil razmere slovenskega občinskega otroškega vrtca. Glede tega ugotavlja: da je sedanje število otrok, zrelih za vrtce, preseglo število, ki je določeno za vsako sekcijo; da je za dobro oskrbo in varstvo otrok sedanje število 50 previsoko za dve učni moči v dveh izmenah in eno samo postrežnico; da je zato nujno potrebno, da se ustanovi še en oddelek slovenskega vrtca na isti šoli.

Nadalje je tudi občni zbor združenja ugotovil, da je za dobro, naglo in pravično poslovanje slovenskih vrtcev potrebno ustanoviti na tržaški občini posebno ravnateljstvo za slovenske oodelke s slovenskim osebjem. Obenem se staršem zdi poniževalno, da morajo za vpis otrok v slovenski vrtce izpolniti italijanske obrazce; isto velja tudi za druge formularje, ki so v rabi pri upravi vrtcev. Zato združenje zahteva, da se ta krivica čimprej odpravi z izdajo ustreznih slovenskih obrazcev.

—o—

Po radiu Trst A bo v soboto, 24. novembra, ob 19.10 na sporedu reportaža »Pod farnim zvonom župne cerkve v Krminu«. Ponovitev iste oddaje bo v soboto, 1. decembra, v opoldanskem sporedu. Poslušajmo spet, ki se prične ob 11.35.

Pred slovensko gledališko sezono v Gorici

Pred novo gledališko sezono 1973-74 v Gorici, ki jo organizirajo Stalno slovensko gledališče v Trstu, Zveza slov. katoliške prosvete in Slovenska prosvetna zveza, so te ustanove sklicale v torek zvečer tiskovno konferenco v dvorani goriške pokrajine na Korzu.

Udeležili so se je zastopniki zvez, časnikarji in nekateri kulturni in gledališki ustvarjalci, poleg zastopnikov E.M.A.C., Ustanove za kulturne in umetniške prireditve v Gorici.

Predsednik dr. Tavčar je v uvodnem pozdravu poudaril pomen srečanja za razvoj gledališkega zanimanja tudi v Gorici.

Podčrtal je tudi težave pri sestavljanju gledališkega repertoarja, da bi lahko zadovoljil vse želje in upošteval vse momente, ki jih izražata tudi javnost in kritika.

Posebno ta je potrebna, kakor se je slišalo pri debati in bi se morala po vsaki predstavi v posebnem krogu ali srečanju odpreti.

Nato je povzel besedo dr. Paulin v imenu Katoliške prosvete, ki je izrazil zadovoljstvo, da je prišlo do sodelovanja med obema zvezama in gledališčem. Vprašal se je tudi, kje so vzroki, da je v prejšnji sezoni padlo število gledaliških obiskovalcev.

Deloma je kriva tudi izbira repertoarja. Zato so potrebni širši sestanki s publiko in drugimi dejavniki. Morda bi kazalo imeti pred zahtevnejšimi predstavami tudi uvodna predavanja.

Predstavniki Slovenske prosvetne zveze Košuta, je opozarjal, da se okrog gledališča,

centralne kulturne dejavnosti na Goriškem, zbira le še premajhno število intelektualcev in zlasti še mladine. Z njo bodo potrebni globlji stiki. Težave pa bodo še vedno ostajale, dokler ne bomo imeli v Gorici obsežnejše gledališke dvorane.

Gledališki ravnatelj dr. Benedetič je podal vrsto kratkih, a zelo praktičnih pripomb o vzrokih uspehov in neuspehov gledališkega delovanja ter o novih načrtih v bodoči sezoni; lutkovno gledališče, operetni nastopi, stiki gledališnikov s šolo. Ob tej točki je prišlo v debati v ospredje vprašanje čiste dikcije in izgovorjave jezikovnega besedišča. Tudi tu ima naše gledališče, kakor so poudarjali tudi drugi, Vesel, prof. Bednarik, Marinčič, veliko dolžnost in nalogo; seveda tudi poleg naših slavističnih seminarjev.

K besedi se je oglasil z laskavimi besedami tudi odbornik Moise, ki je omenil, da bo tudi na šolske oblasti vplival za sodelovanje med našim gledališčem in našo šolo.

Tiskovna razprava je pokazala, da so taka srečanja še potrebna za dvig našega kulturnega življenja.

—o—

LETOŠNJA CECILIJANKA

V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je nastopilo v dvorani Katoliškega doma v Gorici kar osemnajst moških in mešanih zborov na običajni pevski reviji ali Cecilijanki.

Pri obeh koncertih je bila dvorana dobro zasedena.

Po splošni sodbi je letošnja Cecilijanka po kvantiteti in po kvaliteti presegala prejšnje.

Kot posebnosti v splošno zadovoljstvo omenimo nedeljski nastop moškega zbora »Jezero« iz Doberdoba, pod vodstvom prof. Križmančiča. Izredno ploskanje je zaslužil tudi mešani zbor »Bojan« iz Dornberka pod taktirko inž. Hareja. Navdušenje so izzvali tudi pevci iz Ukev v narodnih nošah.

Po kvaliteti so se odlikovali ženski oktet iz Sovodenj, ter goriška zbor »Lojze Bratuž« in »Mirko Filej«, ki vedno bolj napreduje.

Letošnja Cecilijanka je pokazala, da imajo goriški cerkveni in splošni zbori visoko glasbeno raven.

Rupa - Peč

ŠOLSKI PRAZNIK

Rupenski občani smo imeli v nedeljo res prav lep domač praznik. Vsi prebivalci s Peči in iz Rupe smo z veseljem obhajali odprtje našega prenovljenega šolskega poslopja, kjer imata streho in sodobne prostore osnovna šola in otroški vrtec. Slavnosti so se udeležili zastopniki šolskih oblasti, sovođenjske občine in pokrajine. Potem ko je župnik Butkovič blagoslovil novo poslopje, sta dve učenki prerezali trak pred vsodom.

Sovođenjski župan Češut je imel nato priložnostni govor, v katerem je omenil napore in delo občinske uprave za ureditev vseh šol v Sovodnjah in zaselkih. Sledil je kratek kulturni program, nakar so si vsi prisotni ogledali obnovljene šolske prostore, ki bodo naši mladini v veselje in pouk, vsej naši soški pa v ponos in zadovoljstvo.

Zato se hvaležni občani zahvaljujejo županu Češutu in občinskim upraviteljem.

OB MOHORSKEM JUBILEJU

Izmed vseh Mohorjevih knjig je našim ljudem najdražji vsakoletni KOLEDAR. Predstavlja listino, pričo mohorjanskega ustvarjalnega dela in ogledalo, v katerem se odseva življenje in bitje slovenske skupnosti v Italiji in v svetu. Ko koledar stopi v naše domove, prinese v srca radost in v družine razvedrilo in pouk.

Ob svojem zlatem jubileju se je Goriška Mohorjeva družba še posebej potrudila, da bi bil njen koledar bogat in zanimiv, verna slika naše dejanskosti in svetovnega dogajanja. Med bogatimi prispevki bodo nekateri enkratne vrednosti, kot črtice pomembnega slovenskega pisatelja in pesnika; sonetni venec, posvečen očetu; pisateljski lik Andeja Čeboklija; Trinkovo politično delovanje; slovenski dosežki po ustanovitvi dežele Furlanije-Juljske Benečije; razprava primorskega psihologa o hipnozi in hipnotizmu; prosvetno delovanje na Goriškem in Tržaškem itd.

Za letošnji knjižni dar GMD vlada široko pričakovanje tako po ožjem Primorskem kot med slovenskimi rojaki. Zaradi velikega zanimanja in omejene naklade priporočamo prednaročila pri slovenskih dušnih pastirjih, v slovenskih knjigarnah in na upravi Goriške Mohorjeve (Riva Piazzutta 18, 34160 Gorizia; tel. 83-177).

OBISKOVANA RAZSTAVA

Velika in izredno skrbno urejena razstava beneške slikarske umetnosti v Attemsovi palači v Gorici še vedno privlačuje ne na desetine, ampak že na stotine ljubiteljev lepe umetnosti. Doslej si jo je ogledalo že nad desetisoč ljudi.

Pod strokovnimi vodstvi so razstavo obiskali tudi dijaki srednjih šol iz vse dežele, med temi tudi vsi slovenski. Dosti je obiskovalcev tudi iz notranjosti države in iz sosednjih krajev.

Posebna privlačnost razstave so še mojstrovine iz zasebnih zbirk, ki so bile doslej širši javnosti še neznane.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA V GORICI
in ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE V GORICI v sodelovanju z Ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

Anton Pavovič Čehov

ČEŠNJEV VRT

komedija v štirih dejanjih

Prevod: JOSIP VIDMAR

kostumi: MARIJA KOBİ JAMBREK

scena: DEMETRIJ CEJ

režija: MILE KORUN

V četrtek, 29. novembra ob 20.30 v gledališču »G. Verdi« v GORICI

Abonma Red A (mesto in okolica) in Red A - mladinski

Stiki med šolo in družinami

Z novim šolskim letom so se na goriških višjih slovenskih srednjih šolah poglobili tudi stiki med šolo in družinami.

To se je pokazalo na prvem roditeljskem sestanku gimnazije-liceja, ki ga je sklical novi ravnatelj Tomažič v nedeljo dopoldne. Po pozdravu navzočim je poročal o stanju na šoli in o številu dijakov (41) in o potrebnih ukrepih, da se zastarana šolska oprema obnove. Ravnateljstvo je v tej smeri že napravilo potrebne korake pri ustreznih oblasteh. Prikazal je tudi, kako se profesorski zbor trudi za izboljšanje učnih in pedagoških uspehov.

Pri tem pa morajo pomagati tudi starši in družine.

Zato je ravnatelj predlagal, naj bi starši brez odlaganja izvolili Šolski svet, po enega člana za vsak razred.

Navzoči so predlog z velikim razumevanjem sprejeli in so izvolili v Svet sedem članov in v poseben ožji odbor pet članov.

Za predsednika je bil imenovan Ivo Marinčič, tajnik je dr. Štefan Bukovec, blagajnik pa Danilo Cotič. Novi odbor si je že določil smernice dela in dneve sestankov.

Roditeljski sestanek je dosegel svoj cilj in bo gotovo rodil še dosti sadov.

—o—

NA SLOVENSKEM UCITELJIŠČU v Gorici sklicuje novi ravnatelj Seražin roditeljski sestanek za nedeljo 25. t.m. ob 10. uri v risalnici učiteljskega.

Vabljeni so vsi starši dijakov ali njih namestniki.

Ravnateljstvo

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Koroška publicistika in Slovenci

Zadnji dve leti je izšlo v Avstriji in Nemčiji, posebno pa na Koroškem, precej novih knjig, ki obravnavajo tudi slovensko zgodovino, staro ljudsko kulturo in folkloro. Med drugim je lani izšla knjiga, ki na novo prikazuje slovenski pravljicni motiv Zlatoroga v obliki povesti mitične vsebine, in pa knjiga o koroških znamenjih.

Na žalost pa najdemo v večini teh knjig razne potvorbe in lažne podatke ali grobe napake v prikazovanju slovenske zgodovine in ljudske kulture. Koroški Slovenci nimajo znanstvenikov, da bi na to reagirali, ostala slovenska znanost pa se za to ne zmeni in takih knjig niti ne registrira ter ne vodi evidence o njih. To velja celo za najbolj pomembne knjige, ki jih izdaja na primer Zgodovinsko društvo za Koroško s sedežem v celovškem muzeju. To društvo redno izdaja knjige o koroški zgodovini in ljudski kulturi; vsako leto izide nekaj takih knjig, nekatere tudi zelo obsežne, kot npr. »Zgodovina krške škofije«, ki je izšla pred nekaj leti, toda niti slovenski tisk niti strokovne revije jih niso vzeli na znanje. Niso jih registrirali, kaj šele kritično ovrednotili in odgovorili na netočne ali očitno krivične trditve v njih. Tako je vedno spet opaziti, da avstrijski in nemški avtorji — sicer ne vsi, a velika večina — prisvajajo dele slovenske zgodovine nemško-avstrijski zgodovini, ali pa obravnavajo stvari tako, da slovensko zgodovino ponižujejo, nemško pa povičujejo. Včasih, ko obravnavajo najstarejšo koroško zgodovino, niti ne omenijo, da gre za slovensko zgodovino, ali pa jo obravnavajo zelo na kratko. Gostobesednejši postanejo šele takrat, ko začenejo vstopati v karantansko zgodovino Bavarci in Franki. Še vedno ponavljajo staro pravljico, da je bil kralj Samo prej frankovski trgovec, dalje, da je ležalo sredšče njegovega kraljestva na Češkem, česar ne trdi nobena kronika iz tistega časa, pač pa kronika sa'zburških menihov o spreobrnitvi Bavarcev in Karantancev. Še posebej pove, da je bil Samo karantanski kralj, kar se je ohranilo tudi v koroški ljudski tradiciji. Ponavljajo se tudi izmišljene trditve o slovenskem podložništvu Ozbrom ali da je ustanovil sveti Modest cerkev pri Gospe sveti za Bavarce in ne za Slovence. Teh niti ne omenjajo, čeprav v resnici Bavarcev takrat sploh še ni bilo na Koroškem.

Tudi nekatera etnografska dela Slovence komaj omenijo, čeprav razpravljajo v resnici zgolj o pojavih na slovenskem etničnem ozemlju, pa naj gre za tako imenovane »krožne« kmetije ali za tipe ljudskih hiš, znamenja, koroške

10. ŠTEVILKA »MLADIKE«

V prodaji je že 10. številka revije »Mladika«. Uvorni članek je napisala Zora Tavčar, pod naslovom »Jesenske misli«. Vinko Beličič je objavil štiri pesmi iz cikla Pesmi mrtvi materi, Tončka Curk pa novelo »Plačilo«. Anton Kacin piše o Virgiliju Ščeku, Martin Jevnikar nadaljuje svojo razpravo »Zamejska in zdomska literatura« s poglavjem o koroškem pesniku Valentinu Polanšku in predstavlja tudi letošnje knjige celovške Mohorjeve družbe, v rubriki mladih pa najdemo novelo Ester Sferco »Emotivnost« in intervju z učiteljico, ki ga je pripravila Evelina Jeza. Seveda prinaša revija še mnoge druge in zanimive prispevke.

pravljice in drugo. Čeprav te publikacije niso na znanstveni višini, pa imajo vendarle širok odmev, marsikje jih citirajo in ponavljajo njihove trditve. Zato bi bilo nujno, da se slovenska znanost vzdrži in začne opozarjati na neznanstvenost in krivičnost takega početja. Predvsem pa ne bi smela ostati brezbržna do tega pojava, ki predstavlja šovinizem in zatiranje na kulturnem in zgodovinskem področju. Šovinizem in zatiranje se namreč ne kaže samo v političnih krivicah, ampak tudi v sistematični kraji zgodovine in ljudske kulture drugemu narodu, da bi čimbolj izvotlili njegovo zgodovino in jo prikazali kot nepomembno ter tako zlomili moralo pripadnikom tiste narodnosti. Na žalost nam je koroška nemška publicistika res že skoro čisto izvotlila in pokradla našo najstarejšo zgodovino, celo v toliki meri, da si zdaj slovensko zgodovino pri njej išče teze in trditve za slovensko zgodovino. V takšnem smislu in tonu pše zadnji čas o najstarejši karantanski zgodovini npr. neki podlistkar v celovškem dnevniku »Kleine Zeitung«.

—o—

Izšla je prva letošnja številka »Literarnih vaj«. Dobi se tudi v Tržaški knjigarni.

Mladinski mesečnik »Pastirček« je pripravil že tri številke. Vzletel je tudi mladinski mesečnik »Galeb« s svojo prvo številko. V tisku je druga. Oba mesečnika sta na prodaj v Tržaški knjigarni.

Frane Barbieri, bivši glavni urednik beograjskega tednika »NIN«, ki je pretekle dni predaval v Trstu za kulturno združenje »Most« o zblizanju med Vzhodom in Zahodom, je bil zdaj izključen iz ZKJ zaradi liberalnega pisanja v »NIN-u«.

KOBEKOV MOLK

V slovenski javnosti, tako v matični domovini, kot v tujakšnji, se začene čutiti dolg molk Edvarda Kocbeka. Že dolgo ni objavil nobene knjige in nobenega eseja, ki bi potrkal na duše slovenskih ljudi in vzdramil našo nekoliko zaspano narodno vest. Ljudje, ki se zavedajo vloge, ki jo ima Kocbek ne le v sodobni slovenski literaturi, ampak tudi v vsem našem duhovnem življenju, in ki cenijo njegovo misel kot smerokaz, in kot barometer, ki ga potrebujemo za poznanje naših narodnih razmer, pogrešajo njegov glas, njegovo pisano besedo, njegove duhovne analize.

Znano je, da je Kocbeka zadel zadnji čas hud osebni udarec s smrtjo ljubljene in edine hčerke Lučke. Slovenska javnost je čutila in čuti z njim morda še bolj, kot si sam misli. Zato mu želi, da bi prebolel ta udarec in svojemu otroku v spomin postal spet pesniško in esejistično aktiven, da bi spregovoril in z lučjo svojega duha posvetil v meglo, ki se zdi, da vedno bolj zagrinja slovenska obzorja.

DEJAVNOST ETNOGRAFA DR. RAJKA LOŽARJA

Znani slovenski umetnostni zgodovinar in etnograf dr. Rajko Ložar, ki živi zdaj v Združenih državah, je postal zadnje čase spet priden za pisanje. V koroškem »Našem tedniku« je objavil več etnografskih razprav, ki se tičejo največ Koroške. Med drugim je objavil daljšo razpravo o slovenskih jedeh — o tem se pri nas vse pre malo piše, pač pa sta zadnje čase v Italiji izšli dve knjigi o jedeh slovenskega izvora, posebno o gubanicah, ki pa jo eden izmed avtorjev predstavlja kot furlansko, drugi pa kot goriško sladico. Upati je, da se bo na zanimive Ložarjeve trditve oglasil še kdo, ker bi bilo treba nekatere stvari še bolj razčistiti.

Pred kratkim pa je Ložar končal v »Našem tedniku« razpravo »Gorica - Selo - Dvor«, o starih izrazih in ureditvah v slovenskih vaseh, posebno na Koroškem. Material je sam nabral med svojim bivanjem tam.

Knjiga Ivana Dolenca »Moja rast«

V Trst je prispela iz Argentine nova slovenska knjiga. To so avtobiografski zapiski in spomini znanega, zdaj že rajnkega slovenskega javnega delavca in gimnazijskega ravnatelja prof. Ivana Dolenca. Knjigo je izdala Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu kot svojo 84. knjižno publikacijo. Dolenc je rokopis svoje knjige poslal v Buenos Aires že pred desetimi leti, vendar je želel, da bi knjiga izšla šele po njegovi smrti. Umrl je v Škofji Loki, kjer je preživel skoraj ves povojni čas; nekaj prvih povojnih let je bil tudi v ječi. Že pred vojno in potem med vojno je bil profesor in gimnazijski ravnatelj v Novem mestu. V knjigi opisuje svoje predvojne izkušnje, srečanja in splošno dogajanje, kolikor je bil pri njem udeležen, nato razburkano medvojno dogajanje in končno svoja doživetja, izkušnje in spoznanja v povojnem času, posebno doživetja iz ječe. Vse njegovo pisanje preveva razmišljanje etičnega, delno tudi političnega značaja. Bil je prepričan katoličan in pobožen človek, zato gleda na vse, kar se je dogajalo z njim in okrog njega, s stališča katoliške morale in je vedno vdan v božjo voljo. To mu je pomagalo prenesti najhujše preizkušnje.

Ivan Dolenc se je rodil leta 1884 v Sopotnici, hribovski vasi v okolici Škofje Loke in je bil v mlajših letih nekaj časa stenograf v dunajskem in nato v beograjskem parlamentu, kjer je prišel v ožek stik s politiki. Bil je tudi stenograf prve slovenske vlade leta 1918, nato pa, kot rečeno, profesor. Objavil je nekaj spisov o Janezu Evangelistu Kreku, ki ga je osebno dobro poznal. Kot Slovenec je globoko zaveden in ljubi svoj narod ter mu želi vse dobro, a v političnih pogledih je bil nekoliko preveč naiven, kar pa se lahko reče o vsej njegovi generaciji. Njegova knjiga predstavlja vsekakor dragoceno pričevanje za zgodovinarje, ki bodo pisali o tisti dobi slovenske zgodovine in njeni generaciji, tembolj, ker piše Dolenc o vsem umerjeno, brez strastnosti in brez sovraštva, vedno pripravljen odpustiti in soditi prej dobro kot slabo.

Knjiga je napisana brez vsakršne literarne ambicije, zgolj kot dokument časa in Dolencevega življenja. Pri branju nam je pogosto žal, da ni šel bolj v podrobnosti, ker bi s tem še pridobila na zanimivosti, a bi morda izgubila na objektivni dokumentarnosti.

S TRŽAŠKEGA

Konferenca evropskih manjšin

S tiskovno konferenco predsednika tržaške pokrajinske uprave dr. Zanettija se je v Trstu končalo v soboto, 17. t.m. tridnevno zasedanje izvedencev, ki so imeli nalogo, da pripravijo mednarodno konferenco evropskih manjšin. Kot smo že poročali, bo to konferenco priredila tržaška pokrajina konec maja prihodnjega leta v Trstu.

Posebni pripravljalni odbor, v katerem zastopajo slovensko narodno skupnost v Italiji dr. Štoka, prof. Lokar, dr. Šiško in Lucijan Volk, in izvedenci so se sporazumeli, da bodo dela na konferenci potekala v okviru treh komisij. Prva komisija bo obravnavala kulturna in šolska vprašanja, druga se bo bavila z gospodarskimi in socialnimi problemi, tretja pa s političnimi vprašanji.

Tridnevnega zasedanja se je udeležilo kakih 40 izvedencev iz različnih evropskih držav, med njimi je bila tudi delegacija iz Ljubljane, ki jo

je vodil dr. Janko Jeri z Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani.

Ob tej priložnosti moramo omeniti, da naš list ni bil povabljen na tiskovno konferenco ob koncu zasedanja, kot tudi ni bil vabljen ostali slovenski periodični tisk v Italiji. To meče hudo senco na celotno zasedanje. Zaradi česar upravičeno zahtevamo, da njegovi organizatorji za-
devo pojasnijo.

—o—

OBISK KOROŠKIH SLOVENCEV

Narodni svet koroških Slovencev bo v soboto, 24.XI., in v nedeljo 25. t.m., gost Slovenske skupnosti iz Trsta in SDZ iz Gorice. Obisk sovpada s težkimi časi, ki jih preživlja slovenska narodna skupnost v Avstriji. Obisk bo nedvomno prispeval k globlji analizi sedanjega stanja v slovenskem zamejstvu, s posebnim ozirom na učinkovitost slovenskega političnega samostojnega nastopanja. Prav tako bo obisk pripomogel k izdelavi dokončnega skupnega stališča o pripravi in namenih mednarodne konference o narodnostnih manjšinah, ki bo maja meseca prihodnjega leta v Trstu.

DRUŠTVO SLOVENSKE IZOBRAŽENCEV

Pretekli ponedeljek je predaval v Društvu dr. Luis KISOVEC o mirovni konferenci po prvi svetovni vojni. Poslušavcem je razgrnil sliko tedanjega našega stanja in vso zakulisno delo, ki so se ga posluževali tedanji predstavniki narodov, na drugi strani pa nedostopnost velikih sil, ki so odločale o naši usodi. Slej ko prej je veljalo načelo, kar si pridobiš sam in kar zasedeš sam, to tudi obdržiš. Če bi bili imeli tedaj generale kot je bil general Maister, bi najbrže izpadla konferenca drugače kot je. V debati, ki je sledila, so mnogi dopolnili izvajanja, predavatelj pa je v debati tudi razširil svoje poglede.

Prihodnji ponedeljek, 26. t.m. bo predaval dr. Drago Štoka o Kongresu manjšin, kakor se kaže na sestankih, in o stvareh, na katerih ni danes mnogo govora v javnosti. Začetek ob 20,30

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

V soboto, 17. novembra, smo imeli na sporedu film »Il privilegio«. Razvil je pereče in aktualno vprašanje: vpliv reklame na sodobno družbo.

Glavni junak filma je bil mladi Steve, ki je v rokah nekaterih podjetnikov postal prava lutka. Z zvijačami vseh vrst so dosgli, da je Steve čez noč zaslovel kot pevec in kot idol za vso Anglijo. Tako so ga lahko uporabljali za reklamo, češ: »Kupujte jabolka, ki jih je tudi Steve in podobno.« Višek izrabljanja mladega pevca in množic pa je doseglo dogajanje, ko so Steve prepričali, da je nastopal na neki verski manifestaciji in ga predstavili kot fanta, ki je našel vero. »Pojdite za njim po poti luči in resnice.« Množica je bila vsaj tisti večer versko goreča. Slednjič se je Steve le uprl in se odpovedal slavi. Umaknil se je, ker je imel raje osebno svobodo kot izrabljanje, čeprav bi mu materialno koristilo.

Steve se torej moralno reši, množice, ki so bile nekdanj navdušene nad njim, ga zdaj zaničujejo. Ali ni moderni človek pogosto lutka, ki ne misli, ker zanjo mislijo drugi?

Po filmu se je razvila debata, ki ni pri-
vedla do zaključka ampak v glavnem do izmenjave misli.

Prihodnjič bo na sporedu predavanje psihologa dr. Sedmaka, ki bo govoril o begu pred realnostjo v svet alkohola in mamil.

Vabljeni vsi! Začetek ob 19. uri.

T. R.

—o—

Nedeljske deželne volitve v deželi Tridentinska - Gornje Poadiže so prvič pokazale znatno politično razcepljenost med Južnimi Tirolci, ki se začnajo razhajati v več političnih smeri. V splošnem pa so nedeljske delne upravne volitve (2 milijona volivcev) prinesle potrdilo novi levi sredini.

Sovjetska vlada je izpustila iz zaporu zgodovinarja Amalrika in upravninskega pisatelja Džuba, ki je bil obsojen zaradi svoje znane knjige o zatiranju upravninskega naroda in jezika. Amalrik pa jo ostal interniran.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Kulturni dom

France Bevk - Boris Grabnar

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC
(Dramatizacija)

Scena: EDVARD ZAJEC

Kostumi: MARIJA VIDAŮ

Glasba: IVAN MIGNOZZI

Režija: MARIO URŠIČ

V petek, 23. novembra ob 21. uri - Abonma
Red A - premierski

Pa premieri slovesnost ob štiridesetletnici gledališkega dela dramskega igralca Staneta Raztresena.

Ponovitve: v soboto, 24. novembra ob 21. uri - Abonma Red B

v sredo, 28. novembra ob 20,30 - Abonma Red D - mladinski v sredo

ŠPORT

Poraz Borovk v mestnem derbyju

ODBOJKA - Ženska B liga

OMA - BOR 3-1 (8:15, 15:3, 15:9, 15:6)

Že v drugem kolu so plave okusile pekoč poraz v mestnem derbyju z nepremagljivo ekipo OMA, ki je še lansko leto igrala v C ligi. Sicer je v vseh letošnjih predprvenstvenih medsebojnih srečanjih zmaga pripadla dekletom Cipolle, vendar smo po prvi prvenstveni tekmi naših predstavnic upali, da bo izid derbyja drugačen. V soboto pa so Pernarčičeva in ostale raigrale res slabo in tako klonile brez odpora. Edino v prvem setu so prevladovala »plave«, to pa zlasti zaradi podcenjevanja, ki so ga kazale nasprotnice. V nadaljevanju je postajala igra naših vedno bolj neurejena in živčna. Borovke niso dobro prestrezale prvih žog in tako niso mogle ustvarjati ugodnih priložnosti; tudi obramba je precej »puščala«, tako da je bilo mučno gledati trnjevo pot naših predstavnic. Upoštevati moramo, da je le tošnja ekipa skoraj v celoti prenovljena in da so igralke še precej neizkušene, zato ne smemo soditi prave veljave naših najvišjih predstavnic v odbojki po tej tekmi. Prepričani smo, da bo

Draslič že v najkrajšem času vžil novega poguma in samozavesti svojim varovankam in da bodo že v prihodnjem kolu zaigrale kot v prvem

Moška C liga:

KRAS - GRANDI MOTORI (TS) 0-3 (8:15, 11:15, 8:15)

V prvem domačem srečanju so Kraševci gladko položili orožje pred ekipo GMT, ki je novinec v tej ligi. Res je, da so nekateri igralci bivšega moštva ACEGAT, ki se je razpustilo, okrepili vrste nasprotnikov, vendar igra »rdečih« ni bila niti malo podobna tisti, ki so jo pokazali v prvem kolu, ko so proti enemu izmed favoritov tesno klonili. Ta nastop je pokazal, da se bodo morali naši predstavniki letos krepko potruditi, če bodo hoteli še naprej igrati v C ligi.

NAMIZNI TENIS - Moška C liga

MONTEDISON - SOKOL 5:0

V sobotni prvenstveni tekmi so Nabrežinci spet položili orožje proti enemu izmed favoritov letošnjega prvenstva. Montedison je doslej na vrhu lestvice skupno s Tržačani CUS, medtem

ko so naši do nedelje bili še brez točke. Nasprotniki so s Scarpo II/4), Reberschakom in Tieuli jem tvorili homogeno moštvo, ki se upravičeno poteguje za najvišja mesta. Fabjan, Pertot in San-
na pa so tokrat igrali precej neurejeno in so zato tudi upravičeno klonili.

SOKOL - WINTERTHUR 5-2

Komaj dvanaest ur po porazu z Benečani so Pertot in tovariši stopili ponovno za zeleno mizo v domači telovadnici, kjer so se srečali z ekipo Winterthur iz Padove. Doslej sta si nasprotnika delala družbo na repu lestvice, zato je ta tekma odločala o tem, kdo bo še naprej na robu in komu se bo izboljšal položaj. Domačini so končno gladko zmagali, čeprav moramo pohvaliti le Miliča, ki je kljub dvema porazoma pokazal največ zagrizenosti. Ostala dva predstavnika Pertot in Fabjan pa sta preveč podcenjevala svoje nasprotnike in kljub petim osvojenim točkam rista s svojo igro zadovoljila, saj sta v skoro vsaki tekmi prepustila precej slabšim nasprotnikom set. Fantje iz Padove so še neizkušeni, odlikuje pa jih velika srčnost in navdušenost.

kčna

